

וועידה פלסטינית, ראשונה מסוגה, להתנעת פעילות ל"מאבק באפרטהייד" ולהכפשת ישראל

18 בדצמבר 2022

עיקרים

◀ **ב-11 בדצמבר 2022 התקיימה באלבירה "הוועידה הלאומית הראשונה נגד האפרטהייד", שאורגנה ע"י המחלקה למאבק באפרטהייד באש"ף שהוקמה ככל הנראה ביולי 2022 ובראשה עומד רמזי רבאח, בכיר בחזית הדמוקרטית לשחרור פלסטין¹. הוועידה נערכה בשיתוף פעולה עם משרד המשפטים ברשות הפלסטינית, ארגונים בלתי ממשלתיים (NGO'S), ארגון זכויות האדם הפלסטיני ותנועת BDS. **מטרתה המוצהרת של הוועידה, כפי שצוין על ידי מארגניה, הייתה לכנס את כלל הגורמים לפעולה נגד מה שכינו "האפרטהייד הישראלי". לפי שעה לא ברור הרקע להקמת המחלקה בעיתוי זה אולם נראה כי מטרת הקמתה היא לאחד ולתאם את הפעילויות השונות המתקיימות בתחום.****

◀ בוועידה השתתפו מספר שרים בממשלת הרשות וחברי הוועד הפועל של אש"ף. כמו כן, נכחו בוועידה נציגים דיפלומטים ממדינות שונות (ביניהם ח'ליל עטיה, סגן יו"ר הפרלמנט הערבי וחבר בית הנבחרים הירדני, ונציג דרום אפריקה ברשות), נציגים מטעם ערביי ישראל (מחמד ברכה, יו"ר ועדת המעקב העליונה של ערביי ישראל), אנשי אקדמיה פלסטיניים וישראלים ביניהם פרופ' אילן פפה (המזוהה עם השמאל הקיצוני, מתגורר בלונדון, ונמנה עם תנועת ה-BDS).

◀ **בסיום הוועידה הומלץ על הקמת חזית עולמית מאוחדת נגד "האפרטהייד הישראלי" והודגש הצורך בגיבוש בריתות פלסטיניות, ערביות ובינלאומיות שיהוו בסיס לחזית זו.** כמו כן, הוחלט על עריכת קמפיינים למניעת חקיקת חוקים האוסרים על "התנגדות לכיבוש ולגזענות הציונית". הוועידה קראה גם לפיתוח אסטרטגיות ותוכניות פעולה, בראשן "ההתנגדות העממית", שבהן ייטלו חלק גורמי הכוח והארגונים הפלסטיניים בכל מקום בו הם נוכחים, כמו כן קראו להקמת מרכז מעקב שבו יהיו נציגים מאש"ף, נציגי משרד החוץ ברשות הפלסטינית והכוחות הפעילים בקרב ערביי ישראל.

◀ יצוין, כי לא אחת נשמעו טענות בקרב הפלסטינים, לפיהן נוקטת ישראל, כלפי האוכלוסייה הפלסטינית ביהודה ושומרון, ב"מדיניות אפרטהייד" ובכך הם משווים בעצם בין היחס של ישראל כלפי הפלסטינים ובין היחס שהפגינו שלטונות דרום אפריקה כלפי האוכלוסייה הלא-לבנה בארצם. יצוין כי על פי אמנת רומא משנת 2002 מהווה אפרטהייד פשע בינלאומי. בטענתם נסמכים הפלסטינים על ארגוני זכויות אדם בינלאומיים דוגמת ארגון

¹ ראו נספח אודות המחלקה ובעלי התפקידים בה.

אמנסטי, בצלם ו-Human Rights Watch שלא אחת פרסמו דו"חות לפיהם הצעדים שנוקטת ישראל כלפי הפלסטינים בשטחים הפלסטינים הינם צעדי אפרטהייד (ופא, 14 במרץ 2022).

◀ הרשות הפלסטינית תופסת את פעילות הכפשת שמה של ישראל בקרב מדינות העולם ומוסדות האו"ם כמרכיב חשוב באסטרטגיית "ההתנגדות העממית", ככלי מועיל לצרכי המערכה המדינית, ההסברתית והמשפטית שהיא מנהלת נגד ישראל וכאמצעי להפעלת לחצים על ישראל, על מדינות העולם ועל מוסדות האו"ם. עד כה נהגה הרשות לעשות שימוש בעיקר בטענות שהעלו ארגוני זכויות האדם נגד ישראל. **הקמת מחלקה ייעודית באש"ף לפעילות בנושא האפרטהייד היא אולי סימן לכך שבכוונת הרשות למסד ולהעמיק את פעילותה בנושא ואף לתאם את פעילויות הגורמים השונים בתחום תחת מדיניות ומסרים אחידים.**

פירוט

הוועידה באלבירה ומטרותיה

◀ המחלקה למאבק באפרטהייד באש"ף כינסה ב-11 בדצמבר 2022 את **הוועידה הלאומית הראשונה נגד האפרטהייד**. הוועידה, שהתקיימה באלבירה, אורגנה בשיתוף פעולה עם משרד המשפטים של הרשות, רשת הארגונים הבלתי ממשלתיים (NGO'S), ארגון זכויות האדם הפלסטיני ותנועת BDS.

◀ בוועידה השתתפו חברי הוועד הפועל של אש"ף, שרים בממשלת הרשות הפלסטינית, ביניהם מחמד אלשלאדה, שר המשפטים ומי אלכילה, שרת הבריאות. כמו כן לקחו חלק בוועידה שגרירים, קונסולים, נציגי מדינות, ביניהם ח'ליל עטיה, סגן יו"ר הפרלמנט הערבי וחבר בית הנבחרים הירדני, נציג דרום אפריקה ברשות, נציגות של ערביי ישראל, ביניהם מחמד ברכה, יו"ר ועדת המעקב העליונה של ערביי ישראל, אנשי אקדמיה פלסטיניים וישראלים בהם פרופ' אילן פפה המזוהה עם השמאל הקיצוני בישראל המתגורר בלונדון, ונמנה עם תנועת ה-BDS.

הכינוס באלבירה (ערוף וטן, 11 בדצמבר 2022)

◀ בוועידה, שנמשכה יום אחד, התקיימו שלושה מושבים בנושאים הבאים: התנועה הציונית והאפרטהייד; האחריות הבינלאומית, המשפט הבינלאומי ואופקי העימות המשפטי עם "האפרטהייד הישראלי"; והקמפיין הבינלאומי לבידוד וענישתה של ישראל. **לדברי רמזי רבאח, חבר הוועד הפועל של אש"ף וראש המחלקה**

למאבק באפרטהייד באש"ף, מטרת הוועידה היא להקים קואליציה בינלאומית שתפעל לסיום האפרטהייד, לפעול בזירה הבינלאומית במסלולים מדיניים, ומול ארגוני זכויות אדם והחברה האזרחית, ולהגביר את המודעות ל"משטר האפרטהייד" כאחד הכלים המשמש את "הכיבוש הקולוניאלי הציוני". עוד ציין רבאח, כי הוועידה שמה לה למטרה לחזק את שיתוף הפעולה של כל המוסדות המקומיים, האזוריים והבינלאומיים בנושא והדגיש את הצורך העכשווי בכך, עם הקמתה של "ממשלת ימין קיצוני" בישראל (ופא, 11 בדצמבר 2022).

מימין: שגריר דרום אפריקה ברשות נואם בוועידה (ערוץ וטן, 11 בדצמבר 2022). משמאל: ההיסטוריון ופעיל השמאל פרופ' אילן פפה (ערוץ וטן, 11 בדצמבר 2022)

שרת הבריאות ברשות, מי אלכילה (ערוץ וטן, 11 בדצמבר 2022)

המלצות הוועידה

- ◀ בסיום הוועידה פורסמו מספר המלצות לפעולה הכוללות (ופא, 11 בדצמבר 2022; מען, 12 בדצמבר 2022):
- ◆ גיבוש בריתות פלסטיניות, ערביות ובינלאומיות שיהוו בסיס לחזית עולמית נגד ה"אפרטהייד הישראלי".
- ◆ עריכת קמפיינים למניעת קבלתם של חוקים האוסרים התנגדות לכיבוש ולגזענות.
- ◆ פיתוח אסטרטגיות ותוכניות פעולה, שבהן ייטלו חלק גורמי הכוח והארגונים הפלסטיניים בכל המקומות בהם הם נוכחים, ובראשן **"ההתנגדות העממית"**.
- ◆ הקמת מרכז מעקב פלסטיני שיהיה מורכב מחברי אש"ף, אנשי משרד החוץ ברשות והכוחות הפעילים בקרב ערביי ישראל. המרכז יעקוב אחר כל הצעדים הישראליים המבוססים על "משטר האפרטהייד", יתעד אותם ויקים ארכיון אלקטרוני כדי לשמרם.

- ◆ הקמת קואליציה משפטית בינלאומית של מוסדות משפטיים וארגוני זכויות אדם במטרה ליצור לובי משפטי עולמי שירדוף את ישראל בפורומים בינלאומיים ומשפטיים.
- ◆ קמפיין רשמי ועממי פלסטיני, ערבי ובינלאומי שמטרתו לקבוע כי "המפלגות הגזעניות והפשיסטיות שמרכיבות את ממשלת מדינת האפרטהייד" הם ארגוני טרור.

עמדות משתתפי הוועידה

◀ הדוברים בוועידה מתחו ביקורת קשה על מדיניות ישראל "הפושעת והגזענית" כהגדרתם, והדגישו את הצורך להאבק בה בזירות השונות. בדבריהם גם הודגש הצורך ב"התנגדות עממית". רבים מהם הביעו חשש מפני הממשלה העתידה לקום בישראל. להלן עיקרי הדברים:

- ◆ **מחמוד אלעאלול, סגן יו"ר תנועת פתח**, הדגיש בנאומו את הצורך להתעמת עם ה"פשעים הישראלים ומשטר האפרטהייד" באמצעות "ההתנגדות העממית", הגברת המאמצים הדיפלומטיים בעולם באמצעות מוסדות האו"ם השונים, ונקיטת הדרך המשפטית כדי לבודד את ישראל ("הכיבוש") והגזענות שלה בעולם. לדבריו, "ממשלת הימין הקיצוני החדשה" מביאה עמה סכנות גדולות, והדבר כבר בא לידי ביטוי בדרישה של השרים החדשים להוסיף סמכויות למשרדיהם, כמו תיקי הגליל והנגב. לדבריו, הדבר מחייב הכנה לעימות עם ישראל. בהתייחס למדיניות "האפרטהייד" של ישראל הוא מונה הקצאת כבישים למתנחלים גניבת מקורות מים, החזקת גופות השהידים, היחס לאסירים המוחזקים בבתי הכלא הישראלים ועוד (ופא, 11 בדצמבר 2022).

מחמוד אלעאלול נואם בוועידה (דף הפייסבוק של ופא, 11 בדצמבר 2022)

- ◆ **סנאן שקדיח² יו"ר הוועדה נגד האפרטהייד במועצה הלאומית הפלסטינית**, הדגיש בדברים שנשא ב"זום" את הצורך להקים ועדות ערביות, בינלאומיות ואזוריות, ולהקים קואליציה בינלאומית רחבה של ארגונים, מפלגות ומדינות שמזדהות עם זכויות הפלסטינים (ופא, 11 בדצמבר 2022).
- ◆ **ח'ליל עטיה, סגן יו"ר הפרלמנט הערבי וחבר בית הנבחרים הירדני**, אמר כי הוועידה היא הזדמנות לאחד מאמצים להתמודדות עם משטר האפרטהייד הישראלי על כל צורותיו. הוא הדגיש כי **הקמת**

² פלסטיני אמריקני. בדיווחים מ-2014 ו-2015 הוצג כמתאם קואליציית ארגוני החרם על ישראל בארצות הברית, ובדיווחים מהחודש האחרון הוצג גם כחבר המועצה המרכזית של אש"ף.

המחלקה נגד האפרטהייד באש"ף מהווה אסטרטגיה במאבק לחשיפת "פשעי ישראל" וצעד ראשון

לקראת סיומו של הכיבוש והקמת המדינה הפלסטינית העצמאית. עטיה הדגיש כי עמדת בית הנבחרים

הירדני היא לעשות כל שביכולתו לעמוד לצד הפלסטינים (ופא, 11 בדצמבר 2022).

◀ חלק מהמשתתפים הציגו ניירות עמדה בהם ניסחו את עמדת הגורמים אותם הם מייצגים לגבי דרכי המאבק

באפרטהייד (ופא, 11 בדצמבר 2022):

◆ **מחמד אלשלאדה, שר המשפטים ברשות,** פירט בנייר עמדה שהציג תחת הכותרת "החוקים

הבינלאומיים והחלטות האו"ם הקשורים למאבק באפרטהייד, והדרישות להפעלתם ולא לפי את ישראל

לציית להם", בעיקר את דרכי המאבק המשפטי. לדבריו, האמנה הבינלאומית בדבר דיכוי ועונש פשע

האפרטהייד (ICSPCA) משנת 1973, אמנת רומא³, וסעיף 7 של אמנת בית הדין הפלילי הבינלאומי, מגנים

בחרפות את פשע האפרטהייד. **אלשלאדה הדגיש את הצורך להוכיח את פשע האפרטהייד כדי**

להעמיד לדין את ישראל בפני בתי הדין הבינלאומיים. הוא קרא להגיש תלונה לתובע הכללי של בית

הדין הפלילי הבינלאומי (ICC), להגיש תביעות לבית הדין האירופי לזכויות אדם, ותביעות נגד פושעי

המלחמה בפני מערכת המשפט האירופית במדינות שחוקיהן מאפשרים העמדה לדין של פושעי מלחמה.

◆ **שעואן ג'בארין, מנהל מוסד אלחק,** הדגיש בנייר העמדה שלו שנשא את הכותרת "מנגנונים להפעלה

ושימוש בדו"חות של הארגונים הבינלאומיים לשם העמדה לדין של מדינת האפרטהייד הישראלית", את

חשיבות יצירת שיח פלסטיני מאוחד ומוכוון בנושא.

◆ **מחמוד נואג'עה, המתאם הכללי של הוועדה הלאומית לחרם על ישראל (BDS),** ציין בנייר העמדה

שהגיש תחת הכותרת "האסטרטגיה של הקמפיין הבינלאומי לחרם על מדינת האפרטהייד הקולוניאלית",

כי הם מנהלים יחד עם שותפים מקומיים ובינלאומיים מערכה להפעלת לחץ על האו"ם לחקור את "פשעי

ישראל". הוא הוסיף כי בשנת 2020 הם פנו בקריאה לקהילה הבינלאומית להתחייב לסיים את משטר

האפרטהייד, ודרשו לתמוך במאמצים להחיות את הוועדה המיוחדת של האו"ם נגד האפרטהייד.

◆ **מחמד עבושי, יו"ר מועצת המנהלים של רשתות הארגונים הלא ממשלתיים,** ציין בנייר עמדה

שכותרתו "תפקידם של המוסדות וועדות הסיוע הבינלאומיים בגיוס אנרגיות למאבק בגזענות", כי

הארגונים הבלתי ממשלתיים המקומיים פועלים להגן על הזכויות הלגיטימיות של הפלסטינים, ויש להמשיך

בקמפיינים בכפרים שנפגעים מההתנחלויות, לתת להם שירותים כמו סלילת כבישים ולנהל קמפיינים של

סיוע ותיעוד של פשעי ישראל ועוד.

◆ **רמזי עודה, מזכ"ל הקמפיין האקדמי הבינלאומי למאבק בכיבוש הישראלי ובאפרטהייד,** מנה

בנייר העמדה שכותרתו "האלמנטים של האסטרטגיה של הקמפיין הלאומי להתעמת עם האפרטהייד"

מספר אסטרטגיות למאבק, ביניהן האסטרטגיה המשפטית כגון העלאת תיקים בפני בתי המשפט

הבינלאומיים; האסטרטגיה ההסברתית שמשמעותה הגברת המודעות בקרב הציבור למשטר האפרטהייד

³ האמנה המכוננת של בית הדין הפלילי הבינלאומי מכונה אמנת רומא. האמנה נחתמה ב-17 ביולי 1998.

ולהתמודדות עמו; ואסטרטגיה של שכנוע דעת הקהל העולמית באמצעות יצירת ידע ושכנוע אנשי אקדמיה בינלאומיים לגבי חומרתו של המשטר.

◆ **חסאם ערפאת, תת ראש המחלקה לזכויות האדם והחברה האזרחית באש"ף**, ציין בנייר העמדה שלו שכותרתו "השקת קואליציה לאומית נגד הכיבוש הגזעני", כי הגברת המודעות החברתית למערכת האפרטהייד כאחד הכלים של הכיבוש הקולוניאלי היא משימה דחופה והכרחית ברמה הפלסטינית, הערבית, האזורית והבינלאומית. לדבריו, הדבר מצריך נקיטה במספר פעולות ביניהן: בניית אסטרטגיה לאומית לעימות עם ישראל ("מדינת האפרטהייד"), תוך ניצול המגמה הבינלאומית הברורה לגנות את האפרטהייד; פיתוח אמצעים וכלים שימשו במערכה לסיום האפרטהייד והעמדה לדין שלה; חיזוק והרחבת מעגל הקואליציות והבריתות עם כל המגזרים הרשמיים והעממיים הערביים והבינלאומיים התומכים בעניין הפלסטיני כדי להפעיל לחץ על האו"ם ומועצת הביטחון להחיות את הוועדה נגד האפרטהייד, ולממש את החלטות האו"ם הקשורות לעניין הפלסטיני. כדי ליישם החלטות אלה הוא הציע הקמת קואליציה בינלאומית נגד הגזענות הישראלית.

◆ **תיסיר ח'אלד, ראש המשרד הלאומי להגנה על האדמה ולהתנגדות להתנחלויות באש"ף**⁴, עסק בנייר העמדה שלו, שכותרתו "הקולוניאליזם ההתנחלותי מניח את היסודות למדינת האפרטהייד הישראלי". לדבריו, ישראל בונה באמצעות ההתנחלויות את משטר האפרטהייד בשטחים, אשר אף עולה בחלק ממאפייניו המבניים על המשטר שהיה קיים בדרום אפריקה כמו לדוגמה האפליה בחלוקת משאבי המים, אפליה בתוכניות התשתית, הריסת בתים ונכסים פלסטינים, הגבלת חופש התנועה, אפליה במערכת המשפט ועוד. **הוא קרא להקמת קואליציה בינלאומית** ולשים קץ להתחמקות התובע כללי של בית הדין הפלילי הבינלאומי, קארים חאן, מפתיחת חקירה פלילית נגד ישראל (אתר המשרד הלאומי להגנה על האדמה ולהתנגדות להתנחלויות באש"ף, 12 בדצמבר 2022).

⁴ המשרד הלאומי להגנה על האדמה ולהתנגדות להתנחלויות הוא אחת המחלקות של הוועד הפועל של אש"ף. המחלקה הוקמה בשנת 1996 ביוזמת תיסיר ח'אלד, חבר הוועד הפועל של אש"ף לשעבר וחבר הלשכה המדינית של החזית הדמוקרטית. מטה המשרד ממוקם בשכם.

המחלקה באש"ף למאבק באפרטהייד

◀ המחלקה למאבק בהפרדה הגזענית (האפרטהייד) באש"ף (Department of anti-discrimination and Apartheid), הוקמה ככל הנראה ביולי 2022. **בראשה עומד רמזי רבאח, בכיר החזית הדמוקרטית לשחרור פלסטין.** לדברי רמזי רבאח הוקמה הוועדה כחלק ממשימות הוועד הפועל של אש"ף והיא אחראית על פרסום "פשעי ישראל" בזירה המקומית והבינלאומית ובמיוחד "משטר האפרטהייד" שישראל ממשיכה לבסס נגד הפלסטינים בשטחי יהודה ושומרון וב"פלסטין ההיסטורית" (דהיינו ערביי ישראל) (דניא אלוטן, 5 ביולי 2022).

**לוגו המחלקה למאבק בהפרדה הגזענית באש"ף
(דף הפייסבוק של המחלקה, 27 בנובמבר 2022)**

◀ מאז הקמתה, פועלים אנשי המחלקה ליצור קשר ולתאם עם כל הגופים המקומיים והבינלאומיים הרלוונטיים העוסקים בנושא ובכלל זה ארגונים עממיים ואזרחיים שונים, תנועות סולידריות, ארגוני זכויות אדם וועדות חרם. זאת, במגמה לבנות קואליציה בינלאומית רחבה שתפעיל לחץ שיגרום לארגונים הבינלאומיים ולקהילה הבינלאומית להעניש את ישראל על "פשעיה" ולפתח תכנית פעולה משולבת במישור המשפטי וההסברתי. עדות ראשונה לפעילות המחלקה היא מ-4 ביולי 2022 עת נועד רמזי רבאח במטה אש"ף בראמאללה עם משלחת ממזכירות הוועדה הלאומית לחרם על ישראל (BDS) כדי לדון בהידוק שיתוף הפעולה והתיאום ביניהם (דניא אלוטן, 5 ביולי 2022).

◀ כאמור, **יו"ר המחלקה הוא רמזי רבאח פריד** (שמו המקורי פריד בטרס מארון סרוע) (אלחדת', 22 במרץ 2021; אתר ועדת הבחירות המרכזית הפלסטינית, 2006), נוצרי, בן 71 או 72 (רבאח הוא חבר הוועד המרכזי של החזית הדמוקרטית לשחרור פלסטין. בפברואר 2022 נבחר ע"י המועצה המרכזית של אש"ף כחבר הוועד הפועל במקומו של תיסיר ח'אלד שהתפטר (ופא, 7 בפברואר 2022).

◀ בראיון עמו צויין כי שורשי משפחתו הם מברָעם שבגליל העליון⁵ רבאח סיפר כי החל בפעילותו בלבנון בשנת 1966, ובשנת 1969 הצטרף לשורות החזית הדמוקרטית לשחרור פלסטין והיה ממייסדי הארגון בלבנון. בשנות

⁵ ברעם היה כפר מרוני בגליל העליון. תושביו פונו ממנו במלחמת העצמאות ולא הורשו לחזור אליו.

השבעים הוא מילא תפקיד בהנהגת הארגון בדרום לבנון. לאחר יציאת כוחות אש"ף מלבנון, הוא נשאר בלבנון יחד עם כל מנהיגי החזית הדמוקרטית. לאחר מכן עבר לסוריה ובשנים 1992-1996 היה אחראי על סניף סוריה של הארגון. עד 1998 שימש כאחראי ועל סניפי החזית בחו"ל. בסוף 1998 הגיע רבאח לרצועת עזה ומילא תפקידי הנהגה רבים ברצועת עזה עד 2010, בין השאר היה אחראי על המשרד הארגוני. לאחר מכן הוא עבר לשטחי יהודה ושומרון, שם מילא תפקיד במסגרת הארגונים העממיים (אתר NPA, 14 באפריל 2022).

רמזי רבאח מתראיין במהלך הכינוס באלבירה (ערוץ וטן, 11 בדצמבר 2022)

◀ פעילים נוספים:

◆ **ד"ר מאהר עאמר** – מנכ"ל המחלקה (פטרה, 24 בנובמבר 2022; אתר אש"ף, 9 בדצמבר 2022). עאמר הוא פעיל החזית הדמוקרטית לשחרור פלסטין (דניא אלוטן, 10 במרץ 2021). מדף הפייסבוק שלו עולה, כי הוא למד באוניברסיטת אלנג'אח בשכם.

ד"ר מאהר עאמר (מימין) בעת שהשתתף בבריסל במפגש שבעקבותיו הוקמה "היוזמה האירופית-פלסטינית נגד האפרטהייד וההתנחלויות" (דף הפייסבוק של מאהר עאמר, 10 ביוני 2022)

◆ **שאדי זהד** – ראש המחלקת יחסי ציבור (פטרה, 24 בנובמבר 2022). מדף הפייסבוק שלו עלה, כי הוא למד באוניברסיטת אלנג'אח בשכם.

שאדי זהד (דף הפייסבוק של שאדי זהד, 28 במאי 2022)